

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІАІНДУСТРІЇ

**Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи
для здобувачів I курсу магістратури**

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
освітньо-професійна програма «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Харків, 2025

УДК 070:347.77/.78](477)(073)

П68

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 14 від 28.04.2025 р.)

Рецензенти:

Владлена Лисенкова, завідувач кафедри мистецтвознавства Харківської державної академії культури, доктор філософських наук, доцент

Володимир Миславський, завідувач кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності Харківської державної академії культури, доктор мистецтвознавства, професор

Укладач:

Каріна Попова-Коряк, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри телерепортерської майстерності Харківської державної академії культури

П68 **Правові засади функціонування медіаіндустрії:** метод. рек. до семінар. занять та самостійної роботи для здобувачів I курсу другого (магістер.) рівня вищої освіти зі спец. 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» / М-во культури та стратег. комунікацій України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т аудіовізуального мистецтва, Каф. телерепортерської майстерності ; [уклад. К. О. Попова-Коряк]. – Харків : ХДАК, 2025. – 54 с.

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «**Правові засади функціонування медіаіндустрії**» розроблено для здобувачів I курсу спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» другого (магістерського) рівня вищої освіти у відповідності з навчальною програмою із зазначеної дисципліни. Методичні вказівки містять систему організаційно-методичних заходів (рекомендації по підготовці до семінарських занять та самостійної роботи, тематику та плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, а також список рекомендованої літератури), які сприятимуть засвоєнню знань та формуванню практичних навичок у студентів із зазначеної дисципліни.

УДК 070:347.77/.78](477)(073)

© Попова-Коряк К.О., 2025
© Харківська державна академія культура, 2025

ВСТУП

Сучасна медіаіндустрія є складним, динамічним і технологічно розвиненим сектором, що суттєво впливає на формування суспільної думки, розвиток культури, забезпечення свободи слова та інформування громадськості. Водночас функціонування медіа потребує чіткого дотримання правових норм, які регулюють діяльність суб'єктів інформаційного простору, захищають права авторів, журналістів, глядачів і користувачів цифрового контенту. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення дисципліни «Правові засади функціонування медіаіндустрії», яка є невід'ємною складовою фахової підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Доцільність вивчення дисципліни обумовлена необхідністю формування у студентів розуміння правових основ, що регулюють виробництво, розповсюдження та споживання аудіовізуального контенту, а також забезпечують дотримання етичних і професійних стандартів у сфері масової комунікації. Знання законодавства дозволяє майбутнім фахівцям відповідально здійснювати творчу та професійну діяльність у відповідності до чинних норм авторського, медіа-, інформаційного, трудового та міжнародного права.

Метою дисципліни є формування у студентів системного уявлення про правові засади функціонування медіаіндустрії, розвиток навичок аналізу правових ситуацій у професійній діяльності, здатності ухвалювати правомірні рішення в контексті створення та використання медіапродукту. Завдання дисципліни полягають у: ознайомленні з основними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність у сфері медіа; формуванні практичних навичок ідентифікації правових ризиків у сфері медіавиробництва; розвитку критичного мислення щодо застосування правових норм у професійній сфері; засвоєнні правових механізмів захисту прав суб'єктів аудіовізуальної діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати основні джерела медіа- і інформаційного права України та міжнародного медіаправа; принципи та правові режими створення, використання та поширення аудіовізуального контенту; механізми захисту авторських, суміжних та особистих немайнових прав у медіасфері. Вони повинні вміти аналізувати правові ситуації, пов'язані з медіавиробництвом; правильно оформлювати договірні правовідносини у сфері медіаіндустрії; застосовувати правові норми на практиці при створенні аудіовізуального продукту; оцінювати правові наслідки порушення законодавства у сфері медіа.

Мета методичних рекомендацій – надати студентам допоміжні матеріали для ефективної підготовки до семінарських занять і виконання самостійної роботи, сприяти формуванню правової культури, розвитку професійної відповідальності та здатності самостійно опрацьовувати правову інформацію, що стосується сфери медіаіндустрії. Методичні рекомендації містять орієнтовні теми семінарів та практичних занять, перелік питань для обговорення, завдання для самостійної роботи, а також практичні кейси, що відображають типові правові ситуації у сфері аудіовізуального виробництва.

Тематика семінарських занять

1. Основи інформаційного та медіаправа: структура, джерела та принципи правового регулювання
2. Конституційні та міжнародні стандарти реалізації інформаційних прав людини
3. Правовий статус журналіста
4. Дифамація
5. Правове регулювання рекламної діяльності в Україні

Тематика практичних занять

1. Правовий режим інформації як основа інформаційного права: практичний аспект
2. Право на доступ до публічної інформації: гарантії, обов'язки, відповідальність

3. Розв'язання практичних ситуацій щодо реалізації прав журналіста
4. Розгляд практичних спорів щодо захисту честі, гідності та ділової репутації
5. Вирішення кейсів щодо відповідальності за порушення законодавства про рекламу

Методичні рекомендації до підготовки до семінарських занять

Семінарські заняття є однією з основних форм організації навчального процесу, спрямованою на поглиблене опрацювання теоретичного матеріалу, закріплення знань, розвиток навичок аналітичного мислення та формування власної позиції студентів з обговорюваних питань.

Для якісної підготовки до семінару студентам рекомендується:

1. Ознайомитися з темою та планом заняття. Звернути увагу на основні питання, винесені на обговорення.
2. Опрацювати нормативно-правову базу. Передусім — Конституцію України, закони України та інші акти, що безпосередньо регулюють відповідну сферу.
3. Вивчити рекомендовану літературу. Ознайомитися з науковими статтями, підручниками, монографіями та іншими джерелами, поданими у списку літератури до теми.
4. Підготувати тези для виступу. Викласти коротко й чітко власну позицію щодо основних питань семінару, з посиланням на джерела та приклади з практики.
5. Розглянути практичні приклади та судову практику. Проаналізувати конкретні ситуації та підготувати можливі варіанти рішень.
6. Активно брати участь в обговоренні. Висловлювати власні думки, аргументувати їх, ставити запитання й дискутувати з колегами.

Методичні рекомендації до вирішення практичних завдань (юридичних задач)

Починаючи роботу над практичним завданням, насамперед слід уважно ознайомитися з відповідною темою в підручнику (однією або кількома

главами), а також опрацювати рекомендовану навчальну та наукову літературу. Важливо також вивчити тексти нормативно-правових актів, що запропоновані до розгляду. Це дозволить студенту обґрунтовано аналізувати ситуацію та застосовувати чинне законодавство.

При розв'язанні задачі необхідно здійснити точну юридичну кваліфікацію фактів та правовідносин, описаних у формулюванні завдання. Наприклад, якщо мова йде про конфлікт щодо конфіденційної інформації, яка стосується аварії на закритому підприємстві, потрібно з'ясувати: які саме відомості можна вважати конфіденційними відповідно до закону, які – ні; який правовий статус мають згадані обставини; які суб'єкти залучені у правовідносини та які мають права й обов'язки в контексті завдання.

Юридична кваліфікація повинна базуватись на чинному праві: законах України, підзаконних актах, а також інших нормативних джерелах, які мають відношення до теми. Важливі статті необхідно не лише згадати, а й навести дослівно (цитатою) у відповідному фрагменті рішення.

Рішення задачі має містити повноцінний аналіз умов кейсу, визначення правових норм, що регулюють відносини між сторонами, обґрунтування прийнятого підходу та чітко сформульовані висновки, підкріплені положеннями інформаційного законодавства.

Рекомендований алгоритм вирішення юридичної задачі:

1. Уважно прочитайте умову завдання (казусу), зосередьтесь на розумінні суті правового конфлікту та всіх важливих деталей справи.
2. Визначте повний спектр правовідносин, що описані у завданні, та з'ясуйте, які з них підпадають під дію правових норм.
3. Розберіть структуру кожного з правовідносин: хто є суб'єктами (визначте їх правоздатність і дієздатність); що є об'єктом (на що спрямовані дії); які суб'єктивні права й обов'язки сторін; які юридичні факти (події чи дії) викликали виникнення, зміну чи припинення правовідносин. Такий підхід дозволяє встановити точний тип правовідносин.

4. Визначте, до якого правового інституту належать розглядувані правовідносини (наприклад, до інституту захисту інформації, конфіденційності, авторських прав тощо), і відповідно – коло джерел, якими потрібно керуватись (Конституція України, закони, підзаконні акти, міжнародні угоди).
5. Проаналізуйте аргументи кожної зі сторін у спорі, оцініть їх правову обґрунтованість згідно з чинним законодавством.
6. Якщо в задачі вже наведено судове або адміністративне рішення, потрібно критично оцінити його правову обґрунтованість і відповідність нормам права.
7. Дайте відповіді на теоретичні запитання, які можуть бути вказані наприкінці завдання, та пов'язані із запропонованою ситуацією.
8. Варто пам'ятати, що стислість викладу задачі не завжди дозволяє зробити єдиний правильний висновок. Індивідуальний аналіз студентом або колективне обговорення на семінарському занятті можуть призвести до кількох можливих варіантів вирішення правового конфлікту. Це залежить від конкретних обставин справи, а також від характеру застосовуваної норми (наприклад, якщо вона має диспозитивний характер і допускає альтернативні підходи). У таких випадках важливим є проявлення логіки, самостійності та творчості. Викладач, у свою чергу, може вносити уточнення до завдання або ставити додаткові запитання. Кожне запропоноване рішення має право на існування, за умови його чіткого обґрунтування відповідно до чинного законодавства.
9. Рішення задачі обов'язково оформлюється письмово: у зошиті для практичних занять або в друкованому вигляді. Воно має містити: стислий виклад обставин; обґрунтовані висновки з посиланням на конкретні статті нормативних актів, із правильним зазначенням повних реквізитів (назва документа, дата, номер статті).

Під час практичного заняття студент повинен усно представити короткий виклад задачі, пояснити суть конфлікту, дати правову оцінку діям сторін і

обґрунтувати своє рішення з посиланням на норми права. Оцінювання з боку викладача буде залежати від того, наскільки глибоко і коректно студент застосував правові знання до конкретного випадку.

10. Щоб успішно вирішити задачу, рекомендовано використовувати логічний метод аналізу «від загального до конкретного». Для цього студенту варто навчитися ставити собі так звані навідні запитання – вони допомагають з'ясувати юридичну природу кожного елементу ситуації.

Як приклад нижче наводиться текст і рішення конкретного завдання.

ЗРАЗОК

Завдання

Під час проведення масового спортивного заходу на центральному стадіоні міста сталася **несправність звукової системи оповіщення**: замість звичайного оголошення про завершення першого тайму з динаміків почали лунати різкі звуки сирени, схожі на сигнал повітряної тривоги. Систему не вдалося швидко вимкнути, через що серед глядачів поширилася **паніка** — частина людей сприйняла сигнал як реальне попередження про небезпеку. У тисняві, що виникла на виходах зі стадіону, кілька осіб отримали травми.

Після інциденту представники міської влади дали розпорядження тимчасово **зупинити роботу журналістів на місці події** та заборонили телеканалам і онлайн-ЗМІ поширювати будь-яку інформацію про подію до завершення офіційного розслідування. В обґрунтування таких дій органи влади послалися на потребу уникнення паніки та поширення неправдивої інформації.

Питання: Чи відповідає таке обмеження доступу до інформації чинному законодавству України в галузі інформаційного права?

Хід вирішення завдання

Крок 1. Визначення правової природи ситуації

Перш за все, студент має проаналізувати зміст ситуації та визначити, про які правовідносини йдеться. У цьому випадку розглядається питання обмеження

доступу до інформації, зокрема – до суспільно важливої інформації, пов'язаної з надзвичайною подією.

Крок 2. Опрацювання теоретичного матеріалу

Наступним етапом є ознайомлення з відповідними темами підручника, що стосуються прав на інформацію, правової класифікації інформації (відкрита, з обмеженим доступом), ролі суб'єктів владних повноважень, а також функцій ЗМІ в умовах надзвичайних ситуацій.

Крок 3. Звернення до нормативно-правової бази

Студент повинен знайти й проаналізувати норми:

1) Закону України «Про інформацію», зокрема: стаття 21, яка регламентує поняття конфіденційної інформації і перелік відомостей, що не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом; стаття 5, яка гарантує право на вільне отримання, використання, поширення та зберігання інформації.

2) Закону України «Про доступ до публічної інформації», який визначає:

- що публічна інформація є відкритою, якщо не віднесена до інформації з обмеженим доступом;
- що обмеження доступу можливе лише у випадках, чітко передбачених законом (ст. 6).

Конституції України (ст. 34) – право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження поглядів і переконань, включно з правом вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію.

Крок 4. Застосування норм до ситуації

У ситуації йдеться про подію, що стосується громадського порядку, безпеки людей і може мати значний суспільний резонанс. Згідно з частиною другою статті 21 Закону України «Про інформацію», інформація: про аварії, катастрофи, надзвичайні ситуації, що загрожують життю чи здоров'ю людей, про стан громадського порядку та інциденти під час масових заходів – не може бути обмежена у доступі, тобто не може бути визнана конфіденційною або службовою.

Крім того, стаття 6 Закону «Про доступ до публічної інформації» встановлює, що обмеження можливе лише при наявності трьох умов:

- така інформація дійсно підпадає під категорію з обмеженим доступом;
- розголошення може завдати істотної шкоди інтересам національної безпеки, територіальної цілісності, прав і свобод людей;
- шкода від оприлюднення перевищує суспільний інтерес у її розголошенні.

У даному випадку ці умови не дотримано, а суспільний інтерес до інформації очевидний.

Крок 5. Формулювання висновку

На основі аналізу ситуації, норм законодавства та правових принципів можна зробити висновок: дії представників місцевої влади щодо заборони журналістам поширювати інформацію про подію є неправомірними. Вони порушують право на доступ до суспільно важливої інформації, яке гарантоване Конституцією України та спеціальним законодавством.

Поради для оформлення рішення

Письмове рішення повинне містити:

- стислий виклад обставин задачі;
- юридичну оцінку дій посадових осіб;
- чітко сформульований висновок;
- посилання на відповідні статті законів.

Усне викладення на семінарі має включати:

- суть завдання і правову суть спору;
- характеристику сторін і їхніх дій;
- аргументований висновок з посиланнями на чинні норми законодавства.

Семінар 1

Основи інформаційного та медіаправа: структура, джерела та принципи правового регулювання

Мета заняття: ознайомити студентів з базовими поняттями інформаційного права; розглянути структуру та систему інформаційного права; вивчити основні джерела інформаційного права України; визначити суть поняття «медіаправо» та його особливості; проаналізувати принципи інформаційних правовідносин.

Питання для розгляду

1. Визначення інформаційного права та його місце в системі права України.
2. Структура (система) інформаційного права як складова галузі публічного права.
3. Джерела інформаційного права, що визначають правовий режим інформації.
4. Поняття медіаправа (mass media law) та його основні функції в суспільстві.
5. Інформаційні правовідносини та принципи, на яких вони базуються.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Уткіна М. С. Інформаційне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник / Сум. держ. ун-т. — Суми, 2022. — 221 с. — Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/89688/1/Utkina.pdf>
2. Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційна безпека: питання правового регулювання : монографія — К. : Видавн. дім «Гельветика», 2017. — 169 с. — Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/30656/3/A_Nashynets_Naumova_IP_FPMV.pdf
3. Макеєва О. М. Засоби масової інформації як суб'єкти правової комунікації // Юридичний вісник. – 2019. – № 1(50). – С. 30–34. – Режим доступу: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/13567/18996>
4. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 черв. 2025 р. // Законодавство України / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ : станом на 1 черв. 2025 р. // Законодавство України / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI : станом на 1 черв. 2025 р. // Законодавство України / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
7. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3792-XII : станом на 1 черв. 2025 р. // Законодавство України / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
8. Загальна декларація прав людини, 1948 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 1950 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Завдання для семінарського заняття

1. **Оглядове аналітичне завдання:** Пояснити місце інформаційного права в системі національного права України та його взаємозв'язок з іншими галузями (цивільним, адміністративним, конституційним правом).
2. **Колективне обговорення (дискусія):**
 - Сформулювати ключові функції медіаправа як підгалузі інформаційного права.
 - Навести приклади, які ілюструють реалізацію принципів інформаційних правовідносин у діяльності ЗМІ.
3. **Робота з джерелами права:**
 - Проаналізувати зміст **Закону України «Про інформацію»**, визначивши його роль як базового джерела інформаційного права.
 - Визначити норми, які регламентують свободу інформації, право на інформацію та обмеження доступу.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. **Тематичне реферативне дослідження (на вибір):**

Варіант 1: Структура інформаційного права: ключові інститути, правові підгалузі та сучасна доктринальна класифікація.

Варіант 2: Джерела медіаправа України: законодавчі акти, міжнародні договори, судова практика, акти саморегуляції.

Варіант 3: Реалізація принципу достовірності інформації у діяльності журналістів (з прикладами з практики Нацради або судової практики).

2. Правовий аналіз документу:

Опрацювати обраний законодавчий акт (наприклад, Закон України «Про доступ до публічної інформації»), виокремити ключові положення, що регулюють обіг інформації, її правовий статус та відповідальність за порушення інформаційних прав.

3. Складання глосарію: Підготувати перелік та коротке визначення 10 ключових понять: «інформаційне право», «медіаправо», «правовий режим інформації», «інформаційні правовідносини», «суб'єкти інформаційного права», «конфіденційна інформація», «публічна інформація», «достовірність інформації», «свобода слова», «інформаційна безпека».

4. Тестове завдання або короткий есе: Написати коротке есе на тему: «Чому медіаправо є важливим для фахівців у сфері аудіовізуального мистецтва» (1–1,5 сторінки). Або скласти 10 тестових запитань з варіантами відповідей за темою семінару (можна використовувати законодавчі джерела).

Практичне зняття 1

Правовий режим інформації як основа інформаційного права: практичний аспект

Мета заняття: сформувати у студентів фахове розуміння змісту та правового статусу інформації в межах інформаційного права України; ознайомити з основними напрямками державної інформаційної політики; навчити класифікувати інформацію за змістом і порядком доступу; засвоїти правові механізми захисту інформації про фізичну особу; розвивати навички правового аналізу законодавчих норм щодо інформації з обмеженим доступом на прикладі положень Закону України «Про інформацію».

Питання для розгляду

1. Визначення та аналіз основних напрямів державної інформаційної політики.
2. Класифікація інформації за змістом з урахуванням її правового статусу.
3. Вивчення механізмів правового регулювання інформації про фізичну особу.
4. Узагальнення видів інформації за порядком доступу відповідно до чинного законодавства.
5. Виокремлення відомостей, які не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>.
2. Про захист персональних даних : Закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.
4. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лют. 2009 р. № 1 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/v_001700-09.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>.
7. Спесивцева О. Наслідки поширення неперевіреної інформації: поради для медіа [Електронний ресурс] / Олена Спесивцева. – 20 березня 2023. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/neperevirena-informatsiya/>
8. Реалізація права на звернення vs поширення недостовірної інформації: судовий підхід [Електронний ресурс] / Огляд Постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 16 листопада 2021 року у справі № 214/4203/19 (провадження № 61-65св21). – Режим доступу: <https://www.hsa.org.ua/blog/realizaciia-prava-na-zvernennia-vs-posirennia-nedostovirnoyi-informaciyi-sudovii-pidxid>
9. Недостовірна інформація щодо юридичної особи [Електронний ресурс] : науковий висновок щодо права юридичної особи на спростування недостовірної інформації в порядку окремого провадження (справа № 504/4099/16). – 25 березня 2024. – Режим доступу: <https://yefimov-partners.com/2024/03/25/недостовірна-інформація-щодо-юридич/>
10. Відповідальність за поширення недостовірної інформації [Електронний ресурс] / Запитайте в експерта. – 24 грудня 2020. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vidpovidalnist-za-poshirennya-nedostovirnoyi-infor/>

Практичні завдання

1. **Аналіз напрямів державної інформаційної політики.** Опрацюйте ст. 3 Закону України «Про інформацію». Завдання:
 - Складіть таблицю з 5 основними напрямками державної інформаційної політики.
 - До кожного напрямку доберіть приклад з реального життя або сучасного українського медіапростору.

- Обґрунтуйте, як цей напрям впливає на діяльність ЗМІ чи цифрових платформ.
2. **Класифікація інформації за змістом.** Опрацюйте ст. 10 Закону України «Про інформацію». Завдання:
- Складіть перелік видів інформації за змістом, наведених у статті.
 - Побудуйте схему або діаграму класифікації.
 - Визначте, до якого виду належить така інформація: а) результати наукових досліджень, б) програма телемовлення, в) декларація посадової особи.
3. **Правовий режим інформації про фізичну особу.** Опрацюйте ст. 11 Закону України «Про інформацію». Завдання:
- Знайдіть у законі перелік даних, які становлять інформацію про фізичну особу.
 - Визначте, які з цих даних належать до персональних.
 - Напишіть коротке обґрунтування (до 100 слів), чи може журналіст опублікувати відомості про місце проживання особи без її згоди.
4. **Види інформації за порядком доступу.** Опрацюйте ст. 20 Закону України «Про інформацію». Завдання:
- Назвіть усі види інформації за доступністю.
 - Наведіть приклади для кожного виду (мінімум по два).
 - Позначте у таблиці, який вид інформації потребує спеціального доступу і який — є загальнодоступним.
5. **Інформація, що не може бути обмежена в доступі.** Опрацюйте ст. 21 Закону України «Про інформацію». Завдання:
- Складіть перелік категорій відомостей, які заборонено відносити до інформації з обмеженим доступом.
 - Визначте, чому саме ці категорії підлягають обов'язковому розголошенню в демократичному суспільстві.
 - Наведіть приклад ситуації, коли така інформація була прихована, та проаналізуйте правомірність дій суб'єкта.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготовка аналітичного повідомлення (реферативне завдання)

Оберіть одне з положень Закону України «Про інформацію» (статті 3, 10, 11, 20 або 21) і підготуйте короткий аналітичний текст (1–2 сторінки) з такими складовими:

- основні правові норми статті;
- приклади з реальної практики (судової або журналістської);
- коротке узагальнення щодо значення цього положення у сфері медіа.

Формат подання – текстовий документ, оформлений згідно з вимогами до письмових робіт.

2. Складання глосарію ключових понять.

Підготуйте міні-глосарій (10 термінів), які розкривають суть теми «Правовий режим інформації». Обов'язково включіть поняття: інформація за змістом, доступ до інформації, публічна інформація, конфіденційна інформація, персональні дані, інформація про фізичну особу, державна інформаційна політика. Для кожного терміна наведіть посилання на закон або інше нормативне джерело.

Практичні кейси

Кейс 1: Журналіст опублікував статтю, в якій розкрив особисті дані приватної особи без її згоди.

Питання для розгляду

1. Які норми інформаційного права були порушені?
2. Які можливі правові наслідки для журналіста та редакції?

Завдання для виконання

1. Проаналізуйте статтю 14 Закону України «Про захист персональних даних» щодо умов поширення персональних даних без згоди суб'єкта.
2. Ознайомтеся зі статтею 277 Цивільного кодексу України щодо порядку спростування недостовірної інформації.
3. Ознайомтеся зі статтями 188-39 Кодексу України про адміністративні правопорушення та статтею 182 Кримінального кодексу України.

4. Підготуйте короткий аналіз можливих дій особи, чиї персональні дані були незаконно оприлюднені.

Кейс 2: Публікація інформації про дітей публічної особи

Ситуація: Журналіст опублікував статтю про місцевого політика, в якій зазначив, у якій школі навчаються його діти, їхній вік, імена, гуртки, які вони відвідують, а також прикріпив фотографію біля навчального закладу. У публікації йшлося про нібито «привілейовані умови» для його дітей у цій школі. Батько-політик заявив, що ця інформація є втручанням у його приватне та сімейне життя і створює ризик для безпеки дітей.

1. Чи є інформація про місце навчання дітей конфіденційною згідно з українським законодавством?
2. Чи зобов'язаний журналіст отримувати згоду батьків на публікацію такої інформації?
3. Чи можуть інтереси суспільства виправдати втручання у приватне життя неповнолітніх осіб?
4. Які форми відповідальності можуть настати для журналіста або редакції за публікацію цих даних?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Конституція України (ст. 32, 34)
- Цивільний кодекс України (ст. 277, 280, 297, 299, 23)
- Закон України «Про інформацію» (ст. 21, 27)
- Закон України «Про захист персональних даних» (ст. 6, 8, 22)
- Закон України «Про охорону дитинства» (ст. 7, 10)
- Кримінальний кодекс України (у разі істотної шкоди) (ст. 182)
- Конвенція про права дитини (ратифікована Україною) (ст. 16)

Поради студенту

- Звертайте увагу на те, чи була надана згода на поширення персональних даних, та чи існують законні підстави для їх оприлюднення без згоди.
- Вивчайте судову практику щодо подібних справ для кращого розуміння застосування норм права.

- Пам'ятайте, що особа має право на захист своїх персональних даних та може захищати це право у встановленому законом порядку.

Семінар 2

Конституційні та міжнародні стандарти реалізації інформаційних прав людини

Питання для розгляду

1. Основні міжнародно-правові акти, що містять стандарти у сфері прав людини.
2. Формулювання права на інформацію у статті 34 Конституції України.
3. Випадки обмеження права на інформацію, передбачені статтею 34 Конституції України.
4. Механізм реалізації права на інформацію відповідно до статті 40 Конституції України.
5. Гарантії реалізації інформаційних прав згідно зі статтею 32 Конституції України.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Про захист персональних даних : Закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

5. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Про судову практику у справах про захист честі, гідності та ділової репутації : постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лют. 2009 р. № 1. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-09>
9. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
10. Загальна декларація прав людини : прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
11. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Україною 27 лют. 1991 р.) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 27. – Ст. 252. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Рим, 04.11.1950 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
13. Бондар Ю. Свобода слова: історичний аспект і розуміння в контексті формування сучасної демократичної політичної культури [Електронний

- ресурс] / Юрій Бондар // Соціальні науки. – Режим доступу: <https://social-science.uu.edu.ua/article/645>
14. Головенко Р. Чи можливе регулювання соцмереж в Україні: основні положення нового законопроекту [Електронний ресурс] / Роман Головенко. – 15 липня 2024 р. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/chy-mozhlyve-regulyuvannya-sotsmerezh-v-ukrayini-osnovni-polozhennya-novogo-zakonoprojektu-i62458>
15. Відбулось експертне обговорення: «Національна безпека та свобода слова в Інтернеті під час війни» [Електронний ресурс]. – 6 травня 2024 р. – Режим доступу: <https://pravokator.club/news/vidbulos-ekspertne-obgovorennya-natsionalna-bezpeka-ta-svoboda-slova-v-interneti-pid-chas-vijny/>
16. Свобода слова в Інтернеті: на що звертає увагу ЄСПЛ [Електронний ресурс] // Національна асоціація адвокатів України. – 22 грудня 2023 р. – Режим доступу: <https://unba.org.ua/news/8653-svoboda-slova-v-interneti-na-sho-zvertae-uvagu-espl.html>
17. Авдєєва Т. Про медійний закон та Інтернет або врегулювати неврегульоване [Електронний ресурс] / Тетяна Авдєєва // Центр демократії та верховенства права. – 2020. – 28 січня. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/analytics/medijnyj-zakon-ta-internet/>
18. Константінова Н. Захист персональних даних дитини: на що треба звернути увагу батькам? [Електронний ресурс] / Надія Константінова // Радіо Свобода. – 2021. – 12 грудня. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/zahyst-personalnyh-danyh-dytyny/31603271.html>
19. Гайд Законом «Про медіа» : інформаційно-аналітичний матеріал / Академія Суспільного Мовлення, Центр демократії та верховенства права, Представництво Фонду Фрідріха Науманна за Свободу в Україні. – Київ, 2023. – 20 с. – Режим доступу:

Завдання до семінарського заняття:

Завдання до обговорення:

1. Розглянути та проаналізувати основні інформаційні права і свободи людини, передбачені Конституцією України.
2. Визначити ключові міжнародні документи, що регулюють права людини в інформаційній сфері, та охарактеризувати їхній вплив на українське законодавство.
3. Описати юридичні та організаційні гарантії, які забезпечують реалізацію інформаційних прав в Україні.
4. Обговорити підстави та межі, в межах яких допускається обмеження інформаційних прав і свобод відповідно до законодавства.
5. Проаналізувати наявні в Україні механізми захисту порушених інформаційних прав, з урахуванням практики судових та адміністративних органів.

Завдання для виконання:

1. **Опрацювати міжнародно-правові акти**, у яких закріплені основоположні стандарти у сфері прав людини (зокрема, Загальну декларацію прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.), та підготувати коротке повідомлення (3–5 хв) про зміст права на свободу вираження поглядів.
2. **Проаналізувати статтю 34 Конституції України**, визначити, які права гарантує ця норма та у яких випадках допускаються обмеження. Пояснити, чи відповідає ця стаття міжнародним стандартам у сфері свободи вираження.
3. **Скласти порівняльну таблицю**, у якій зіставити: зміст права на інформацію (ст. 34 Конституції України), випадки його обмеження,

гарантії захисту персональних даних (ст. 32 Конституції України), право на звернення до органів державної влади (ст. 40 Конституції України).

4. **Підготувати юридичну позицію** щодо уявної ситуації: громадянину було відмовлено в наданні публічної інформації з посиланням на захист приватного життя третьої особи. Оцінити, чи є таке обмеження обґрунтованим з точки зору ст. 34 Конституції України та міжнародних стандартів.

Завдання для самостійної роботи:

1. **Огляд нормативної бази.** Підготуйте письмовий огляд (1–2 стор.) міжнародно-правових актів, у яких зафіксовано право на інформацію або свободу вираження поглядів. Визначте, які з них є обов'язковими для України.
2. **Аналіз положень Конституції України.** Проаналізуйте ст. 32, 34 та 40 Конституції України. Сформулюйте короткий висновок про те, як ці норми взаємодіють між собою в контексті захисту інформаційних прав.
3. **Порівняльна характеристика.** Порівняйте регулювання права на доступ до інформації в Конституції України та в ст. 10 Європейської конвенції з прав людини. Визначте спільні риси та відмінності.
4. **Підбір судової практики.** Знайдіть приклади рішень Конституційного Суду України або Європейського суду з прав людини, у яких розглядалося право на інформацію або його обмеження. Складіть короткий юридичний аналіз (до 1 стор.) одного обраного рішення.
5. **Юридичне есе.** Напишіть есе (2–3 стор.) на тему: *«Обмеження права на інформацію: необхідність чи загроза демократичному суспільству?»* Використовуйте приклади з національного законодавства та міжнародної практики.
6. **Правова позиція.** Сформулюйте власну правову позицію у формі висновку (до 1 стор.) щодо ситуації: журналіст просить надати інформацію про зарплати посадових осіб органу місцевого

самоврядування, але отримує відмову з посиланням на персональні дані.

Чи є така відмова законною?

Кейс: Розголошення державної таємниці працівником СБУ

Ситуація: Працівник СБУ випадково переслав на особисту електронну пошту копію документа з грифом «цілком таємно». Пізніше стало відомо, що файл з цієї пошти потрапив у загальнодоступний хмарний сервіс.

Запитання до обговорення:

1. Яка відповідальність передбачена за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю?
2. Які категорії інформації можуть мати гриф «цілком таємно» відповідно до Закону України «Про державну таємницю»?
3. Які організаційні заходи повинні бути вжиті для запобігання витоку секретної інформації?
4. Чи є цей випадок порушенням режиму охорони державної таємниці?

Для вирішення кейсу опрацюйте:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» – ст. 6–9
2. Закон України «Про інформацію» – ст. 21
3. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» – ст. 6 (вимоги до захисту інформації)
4. Закон України «Про державну таємницю» – ст. 1, 6-8, 14, 28
5. Кримінальний кодекс України – ст. 111, 328, 367
6. Закон України «Про державну службу» – ст. 8, 64, 65
7. Інструкція про порядок роботи з документами, що мають гриф ДСК (Наказ СБУ № 440/2019) п. 1.4–1.7, п. 6.3.3, п. 6.4–6.5, п. 7.1–7.4

Практичне заняття 2

Право на доступ до публічної інформації: гарантії, обов'язки, відповідальність

Мета заняття: сформувати у студентів практичні навички застосування положень Закону України «Про доступ до публічної інформації»; ознайомити з

основними гарантіями реалізації права на доступ до інформації, процедурою подання інформаційного запиту та правовими підставами для відмови в його задоволенні; розвинути вміння аналізувати обов'язки розпорядників інформації та застосовувати норми щодо відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в контексті медіа- та комунікаційної діяльності.

Питання для розгляду

1. Вивчення гарантій забезпечення права на доступ до публічної інформації відповідно до положень Закону України «Про доступ до публічної інформації».
2. Аналіз законодавчо визначених обов'язків розпорядників інформації та їх ролі у забезпеченні відкритості публічної інформації.
3. Ознайомлення з процедурою оформлення запиту на інформацію та вимогами до його змісту.
4. Визначення правових підстав для відмови в задоволенні запиту на інформацію з боку розпорядника.
5. Дослідження підстав і випадків настання юридичної відповідальності за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Про захист персональних даних : Закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

5. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Про судову практику у справах про захист честі, гідності та ділової репутації : постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лют. 2009 р. № 1. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-09>
9. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
10. Загальна декларація прав людини : прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
11. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Україною 27 лют. 1991 р.) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 27. – Ст. 252. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Рим, 04.11.1950 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
13. Бондар Ю. Свобода слова: історичний аспект і розуміння в контексті формування сучасної демократичної політичної культури

- [Електронний ресурс] / Юрій Бондар // Соціальні науки. – Режим доступу: <https://social-science.uu.edu.ua/article/645>
14. Головенко Р. Чи можливе регулювання соцмереж в Україні: основні положення нового законопроекту [Електронний ресурс] / Роман Головенко. – 15 липня 2024 р. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/chy-mozhlyve-regulyuvannya-sotsmerezh-v-ukrayini-osnovni-polozhennya-novogo-zakonoprojektu-i62458>
15. Відбулось експертне обговорення: «Національна безпека та свобода слова в Інтернеті під час війни» [Електронний ресурс]. – 6 травня 2024 р. – Режим доступу: <https://pravokator.club/news/vidbulos-ekspertne-obgovorennya-natsionalna-bezpeka-ta-svoboda-slova-v-interneti-pid-chas-vijny/>
16. Свобода слова в Інтернеті: на що звертає увагу ЄСПЛ [Електронний ресурс] // Національна асоціація адвокатів України. – 22 грудня 2023 р. – Режим доступу: <https://unba.org.ua/news/8653-svoboda-slova-v-interneti-na-sho-zvertae-uvagu-espl.html>
17. Авдєєва Т. Про медійний закон та Інтернет або врегулювати неврегульоване [Електронний ресурс] / Тетяна Авдєєва // Центр демократії та верховенства права. – 2020. – 28 січня. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/analytics/medijnyj-zakon-ta-internet/>
18. Константінова Н. Захист персональних даних дитини: на що треба звернути увагу батькам? [Електронний ресурс] / Надія Константінова // Радіо Свобода. – 2021. – 12 грудня. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/zahyst-personalnyh-danyh-dytny/31603271.html>
19. Гайд Законом «Про медіа» : інформаційно-аналітичний матеріал / Академія Суспільного Мовлення, Центр демократії та верховенства права, Представництво Фонду Фрідріха Науманна за Свободу в Україні. – Київ, 2023. – 20 с. – Режим доступу:

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Аналітична вправа «Юридичний коментар»

Опрацюйте ст. 3 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

1. Поясніть у письмовій формі, що означає гарантія доступу до публічної інформації.
2. Визначте та запишіть обов'язки розпорядників інформації, наведіть приклади реальних ситуацій з їх порушенням (можна на основі ЗМІ або судової практики).

Завдання 2. Практична вправа «Запит на інформацію»

1. Ознайомтесь із ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації».
2. Складіть зразок **запиту на публічну інформацію** до обраного вами органу влади (наприклад, університету, міської ради або міністерства). Запит повинен містити всі обов'язкові елементи, передбачені законом.
3. Обґрунтуйте правомірність вашого запиту відповідно до законодавства.

Завдання 3. Кейс-аналіз «Обґрунтована відмова»

1. Ознайомтесь зі ст. 6 та 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації».
2. Проаналізуйте приклад: Громадянин звернувся до управління освіти із запитом надати копії дипломів про освіту всіх вчителів однієї зі шкіл. У відповідь він отримав відмову.
3. Визначте, чи правомірна така відмова.
4. Сформулюйте текст правової відповіді розпорядника інформації, який містив би **законне обґрунтування відмови**.

Завдання 4. Юридичний розбір «Відповідальність за порушення»

Ознайомтесь зі ст. 24 Закону.

1. Підготуйте короткий опис ситуації, яка може призвести до відповідальності розпорядника інформації.

2. Визначте, **які види відповідальності** можуть бути застосовані в конкретному випадку (дисциплінарна, адміністративна, інша).
3. Зазначте органи, які можуть бути притягнуті до відповідальності порушника.

Форма звіту: Виконані завдання оформити у вигляді письмового звіту (до 2–3 сторінок), який включає відповіді, зразки запиту та короткі коментарі.

Практичні кейси

Кейс 1: Відмова у наданні публічної інформації

Ситуація: Громадянин подав запит до державного органу на отримання публічної інформації, але отримав відмову без пояснення причин.

1. Яке поняття публічної інформації встановлене чинним законодавством України?
2. У яких випадках державний орган має право відмовити у наданні публічної інформації?
3. Які обов'язки покладаються на розпорядників інформації щодо надання відповіді на запит?
4. Які правові механізми оскарження безпідставної відмови передбачено для заявника?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1, 5, 19, 22, 23)
- Конституція України (ст. 34)
- Закон України «Про інформацію» (ст. 9, 19, 21, 22)
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (ст. 212-3).

Кейс 2: Обмеження доступу до екологічної інформації

Ситуація: Громадська організація подала запит до місцевого органу влади щодо надання інформації про рівень забруднення повітря в регіоні. У відповідь орган влади відмовився надати інформацію, посилаючись на те, що вона є службовою та не підлягає розголошенню.

1. Які види інформації відповідно до українського законодавства є екологічною інформацією та чи може вона бути обмеженою в доступі?
2. Чи належить інформація про стан довкілля до категорії службової інформації?
3. Які законодавчі гарантії забезпечують доступ громадськості до екологічної інформації?
4. Яким чином громадська організація може оскаржити відмову у наданні такої інформації?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

1. Конституція України (ст. 50)
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1, 5, 6, 22, 23)
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 9, 25)
4. Орхуська конвенція (ратифікована Україною Законом № 832-XIV від 06.07.1999) (ст. 4, 6, 9)
5. Закон України «Про інформацію» (ст. 13, 30)

Семінар 3

Правовий статус журналіста

Мета заняття: ознайомити студентів з нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність журналістів в Україні; розглянути права, обов'язки, гарантії та відповідальність журналістів у професійній діяльності; проаналізувати механізми захисту прав журналістів та особливості їх соціального захисту.

Питання для розгляду

1. Конституційно-правові норми журналістської діяльності.
2. Права журналіста при виконанні службових обов'язків. Обов'язки журналіста.
3. Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів.
4. Охорона та захист журналіста при виконанні службових обов'язків.

5. Відповідальність за посягання на життя і здоров'я журналіста.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vp>
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>
3. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23 верес. 1997 р. № 540/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/540/97-vp>
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-ІІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_kodeks_ukraini/statja-171.htm
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>
6. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VІІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
7. Роз'яснення щодо доступу до публічної інформації : УкрДем. Режим доступу: <https://ukrdem.org/public>
8. Особливості регулювання доступу до публічної інформації у роботі журналістів : Центр доступу до публічної інформації. Режим доступу: <https://dostup.org.ua/digest/publications/osoblyvosti-rehuliuвання-dostupu-do-publichnoi-informatsii-u-roboti-zhurnalistiv>
9. Звільнення працівника ЗМІ під час війни: законодавчі нюанси. Національна спілка журналістів України. Режим доступу:

<https://nsju.org/navchannya/zvilnennya-praczivnyka-zmi-pid-chas-vijny-zakonodavchi-nyuansy/>

10. Не тільки зарплата. Які виплати мають надати працівнику в день його звільнення. РБК-Україна. Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/tilki-zarplata-ki-viplati-mayut-nadati-pratsivniku-1718203556.html>

Питання до обговорення:

1. Визначити основні нормативно-правові акти, що регулюють правовий статус журналіста в Україні.
2. Проаналізувати права та обов'язки журналіста згідно з українським законодавством і з'ясувати межі реалізації професійних прав.
3. Охарактеризувати законодавчі гарантії, що забезпечують журналістську діяльність, включаючи гарантії безпеки, недопущення втручання та захист джерел інформації.
4. Розглянути особливості трудових відносин журналістів, умови праці та соціальні гарантії, передбачені для працівників засобів масової інформації.
5. Проаналізувати види юридичної відповідальності (цивільну, адміністративну, кримінальну), які настають за порушення прав журналіста, з прикладами із судової практики.

Завдання для семінарського заняття

Аналітичні завдання

1. Порівняльний аналіз

- Порівняйте гарантії діяльності журналістів, передбачені Законом України «Про інформацію» та Законом України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів».
- Зіставте українські норми захисту журналістів із положеннями Декларації принципів поведінки журналістів Міжнародної федерації журналістів.

2. Оцінка законодавчих прогалів

- Проаналізуйте, чи достатньо на сьогодні законодавчих механізмів для захисту журналістів під час воєнного стану.
- Визначте, які додаткові гарантії можуть бути запроваджені в Україні для захисту журналістів, що працюють у зоні бойових дій.

Дискусійні питання

1. Етична vs правова відповідальність

- Чи повинен журналіст нести однакову відповідальність за поширення неправдивої інформації в офіційних ЗМІ та у соціальних мережах?
- Де межа між свободою слова і розпалюванням ворожнечі?

2. Роль журналістів у кризових ситуаціях

- Чи виправдані обмеження діяльності журналістів під час надзвичайного або воєнного стану?
- Як балансувати між правом суспільства на інформацію та державною таємницею?

3. Технології і журналістика

- Чи потрібно законодавчо врегулювати статус «громадянських журналістів» і блогерів?
- Як штучний інтелект впливає на журналістику та правовий статус журналіста?

4. Міжнародний вимір

- Чи здатні міжнародні організації реально захистити журналіста, права якого порушені в іншій країні?
- Чи потрібно Україні посилювати міжнародну співпрацю для захисту журналістів, які працюють у зонах конфліктів?

Практичне заняття 3

Правовий статус журналіста

Мета заняття: закріпити та поглибити знання студентів щодо конституційно-правових засад журналістської діяльності, прав та обов'язків журналіста, гарантій діяльності засобів масової інформації, а також механізмів охорони і

захисту журналістів при виконанні службових обов'язків; розвинути вміння аналізувати норми національного та міжнародного законодавства, застосовувати їх до конкретних ситуацій, оцінювати правомірність дій учасників інформаційних відносин і визначати відповідальність за посягання на життя та здоров'я журналіста.

Питання для розгляду

1. Конституційно-правові норми журналістської діяльності.
2. Права журналіста при виконанні службових обов'язків. Обов'язки журналіста.
3. Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів.
4. Охорона та захист журналіста при виконанні службових обов'язків.
5. Відповідальність за посягання на життя і здоров'я журналіста.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vp>
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>
3. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23 верес. 1997 р. № 540/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/540/97-vp>
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-ІІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_kodeks_ukraini/statja-171.htm
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>

6. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
7. Роз'яснення щодо доступу до публічної інформації : УкрДем. Режим доступу: <https://ukrdem.org/public>
8. Особливості регулювання доступу до публічної інформації у роботі журналістів : Центр доступу до публічної інформації. Режим доступу: <https://dostup.org.ua/digest/publications/osoblyvosti-rehuliuвання-dostupu-do-publichnoi-informatsii-u-roboti-zhurnalistiv>
9. Звільнення працівника ЗМІ під час війни: законодавчі нюанси. Національна спілка журналістів України. Режим доступу: <https://nsju.org/navchannya/zvilnennya-praczivnyka-zmi-pid-chas-vijny-zakonodavchi-nyuansy/>
10. Не тільки зарплата. Які виплати мають надати працівнику в день його звільнення. РБК-Україна. Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/tilki-zarplata-ki-viplati-mayut-nadati-pratsivniku-1718203556.html>

Практичні кейси та рекомендації

1. Робота з нормативними актами

Опрацюйте статті Конституції України (ст. 15, ст. 34), Закону України «Про інформацію», Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» і випишіть:

- права журналіста;
- обов'язки журналіста;
- гарантії діяльності ЗМІ.

2. Робота в групах

Розробіть пам'ятку журналіста, що включатиме:

- основні права та обов'язки;
- алгоритм дій у разі перешкоджання законній професійній діяльності;
- порядок звернення за правовим захистом.

Кейс 1: Перешкоджання журналістській діяльності

Ситуація: Журналіст здійснював відеозйомку під час публічного заходу в міському парку. Він мав при собі посвідчення представника засобу масової інформації. Під час зйомки до нього підійшли поліцейські та затримали його без пояснення причин. Після кількох годин у відділку його відпустили без складання протоколу.

1. Які права має журналіст під час висвітлення публічних заходів згідно з українським законодавством?
2. Чи були дії правоохоронців у цій ситуації правомірними з огляду на порядок затримання?
3. Які ознаки складу кримінального правопорушення передбачено статтею 171 Кримінального кодексу України?
4. Які механізми захисту має журналіст у разі незаконного затримання або перешкоджання його професійній діяльності?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Конституція України (ст. 15, 34, 39, 29);
2. Закон України «Про інформацію» (ст. 25–27);
3. Закон України «Про державну підтримку ЗМІ та соціальний захист журналістів» (ст. 17);
4. Кримінальний кодекс України: ст. 171, ст. 365
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 262–263);
6. Закон України «Про Національну поліцію» (права та обов'язки поліцейських, ст. 31–35)

Кейс 2: Відмова у наданні інформації

Ситуація: Журналіст подав запит до органу місцевого самоврядування про надання публічної інформації, але отримав відмову без належного обґрунтування.

1. Які вимоги до відповіді на запит на публічну інформацію встановлені Законом України «Про доступ до публічної інформації»?

2. У яких випадках орган місцевого самоврядування має право відмовити в наданні публічної інформації?
3. Чи є правомірною відмова без обґрунтування? Які норми закону регламентують обов'язок надавати мотивацію?
4. Які дії може вжити журналіст для оскарження незаконної відмови в наданні публічної інформації?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1, 5, 6, 19, 22)
2. Закон України «Про інформацію» (ст. 9, 21, 22, 25)
3. Конституція України (ст. 34)
4. Кодекс адміністративного судочинства України (для оскарження дій органу влади) (ст. 2, 19, 55)
5. Кримінальний кодекс України (за умов доведення умислу посадової особи) (ст. 171)

Кейс 3: Порушення трудових прав журналіста

Ситуація: Журналіст був звільнений без попередження та без виплати належної компенсації.

1. Які гарантії щодо звільнення працівника передбачені трудовим законодавством України?
2. У яких випадках роботодавець має право звільнити журналіста без попереднього повідомлення?
3. Які компенсації та виплати зобов'язаний надати роботодавець при звільненні журналіста?
4. Які дії може вжити працівник у разі порушення його трудових прав (зокрема, куди звертатися)?

Для вирішення кейсу ознайомтесь з такими нормативно-правовими актами:

1. Конституція України (ст. 43, 55)
2. Кодекс законів про працю України (КЗпП) (Ст. 21, 36, 38, 40, 47, 117, 232)

3. Закон України «Про інформацію» (ст. 25, 26, 27)
4. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (ст. 6, 17)

Семінар 4

Дифамація

Мета заняття: ознайомити студентів з поняттям дифамації та її правовим регулюванням в Україні; розглянути механізми захисту честі, гідності та ділової репутації особи; проаналізувати судову практику щодо дифамаційних спорів.

Питання для розгляду

1. Визначення поняття дифамації та класифікація її основних видів.
2. Аналіз законодавчих актів України, що регулюють питання дифамації.
3. Характеристика правових механізмів захисту честі, гідності та ділової репутації.
4. Огляд судової практики щодо розгляду дифамаційних спорів в Україні.
5. Визначення видів юридичної відповідальності за поширення недостовірної інформації.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР.
// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV.
// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
3. Закон України «Про інформацію» : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Luspenyk_prezentatsia.pdf
6. Дифамація і відшкодування шкоди: Інститут масової інформації. Режим доступу: <https://j-mama.imi.org.ua/article/dyfamatsiya-i-vidshkoduvannya-shkody-i68>
7. Як захистити себе від поширення фейкової інформації в соціальних мережах / Анастасія Клян. GOLAW, 14 грудня 2021 р. Режим доступу: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/yak-zahistiti-sebe-vid-poshirennya-fejkovoyi-informaciyi-v-soczialnih-merezhah/>
8. Відповідальність за розповсюдження недостовірної інформації: що варто знати: Судово-юридична газета. Режим доступу: <https://sud.ua/ru/news/ukraine/192375-vidpovidalnist-za-rozpovsyudzhennya-needostovirnoyi-informatsiyi-scho-var-to-znati>

Завдання до обговорення

1. Дати визначення поняттю «дифамація» та охарактеризувати її основні види (наклеп, образа тощо) відповідно до українського законодавства та правових традицій.
2. Проаналізувати норми законодавства України, що регулюють питання дифамації, зокрема положення Конституції України, Цивільного кодексу, Кримінального кодексу та Закону України «Про інформацію».
3. Описати правові механізми захисту честі, гідності та ділової репутації, передбачені цивільним законодавством, та визначити порядок звернення до суду.

4. Розглянути приклади з української судової практики щодо дифамаційних спорів, зокрема щодо журналістів, ЗМІ, політиків та публічних осіб.
5. Визначити види юридичної відповідальності (цивільної, адміністративної, кримінальної) за поширення недостовірної інформації та оцінити ефективність чинних санкцій.

Дискусійні питання

1. Де проходить межа між критикою та дифамацією?
2. Чи повинна публічна особа мати менший рівень захисту від дифамації, ніж звичайний громадянин?
3. Чи є соцмережі основним джерелом дифамаційних спорів у сучасних умовах?
4. Чи варто в Україні впровадити єдиний закон про дифамацію, який би врегулював це питання комплексно?
5. Як балансувати між свободою слова та захистом репутації в умовах воєнного стану?
6. Чи можна притягнути до відповідальності за репост або цитування дифамаційної інформації?
7. Які ризики для свободи преси може створити надмірне використання позовів про дифамацію?

Завдання для виконання

1. Підготувати есе на тему: «Правове регулювання дифамації в Україні».
2. Проаналізувати конкретний випадок дифамації та запропонувати шляхи вирішення.
3. Розробити інформаційний буклет для громадян з порадами щодо захисту честі та гідності.

Практичне заняття 4

Дифамація

Мета заняття: закріпити та поглибити знання студентів щодо поняття та видів дифамації, законодавчого регулювання питань, пов'язаних із поширенням

недостовірної інформації, а також правових механізмів захисту честі, гідності та ділової репутації; сформувані навички аналізу національних і міжнародних нормативно-правових актів та судової практики у сфері дифамаційних спорів; розвинути вміння відрізняти оціночні судження від фактичних тверджень, визначати види юридичної відповідальності та застосовувати правові норми до конкретних життєвих ситуацій.

Питання для розгляду

1. Визначення поняття дифамації та класифікація її основних видів.
2. Аналіз законодавчих актів України, що регулюють питання дифамації.
3. Характеристика правових механізмів захисту честі, гідності та ділової репутації.
4. Огляд судової практики щодо розгляду дифамаційних спорів в Україні.
5. Визначення видів юридичної відповідальності за поширення недостовірної інформації.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vp>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
3. Закон України «Про інформацію» : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. Режим

доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Luspenyk_prezentatsia.pdf

6. Дифамація і відшкодування шкоди: Інститут масової інформації. Режим доступу: <https://j-mama.imi.org.ua/article/dyfamatsiya-i-vidshkoduvannya-shkody-i68>
7. Як захистити себе від поширення фейкової інформації в соціальних мережах / Анастасія Клян. GOLAW, 14 грудня 2021 р. Режим доступу: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/yak-zahistiti-sebe-vid-poshirennya-fejkovoyi-informacziyi-v-soczialnih-merezhah/>
8. Відповідальність за розповсюдження недостовірної інформації: що варто знати: Судово-юридична газета. Режим доступу: <https://sud.ua/ru/news/ukraine/192375-vidpovidalnist-za-rozpovsyudzhennya-needostovirnoyi-informatsiyi-scho-var-to-znati>

Практичні кейси та рекомендації по їх вирішенню

Кейс 1: Поширення недостовірної інформації в соціальних мережах

Ситуація: Громадянин виявив, що в соціальній мережі поширюється інформація, яка, на його думку, є недостовірною та завдає шкоди його репутації.

Питання до обговорення:

1. Яке правове значення має поняття «недостовірна інформація» в контексті захисту честі, гідності та репутації?
2. Якими способами громадянин може захистити свою репутацію у разі поширення недостовірної інформації в соцмережах?
3. Який порядок доведення недостовірності інформації та хто несе відповідальність за її поширення?
4. Чи передбачає чинне законодавство можливість притягнення до відповідальності за поширення недостовірної інформації в Інтернеті? Якщо так, то яку саме?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Конституція України (ст. 28, 32)
2. Цивільний кодекс України (ст. 23, 277, 280, 297, 299)
3. Закон України «Про інформацію» (ст. 26, 28)
4. Кримінальний кодекс України (за наявності ознак злочину) (ст. 161, 182)
5. Судова практика (рекомендовано):
 - 1) Постанова Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 «Про судову практику у справах про захист честі, гідності та ділової репутації»;
 - 2) Рішення ЄСПЛ у справі «Коваль проти України» (Koval v. Ukraine), де йдеться про захист репутації в контексті свободи слова

Поміркуйте над рекомендаціями щодо дій громадянина:

1. **Фіксація факту поширення інформації:** Зробити скріншоти публікацій, зберегти URL-адреси сторінок, де розміщена недостовірна інформація. За можливості, залучити нотаріуса для засвідчення доказів.
2. **Звернення до адміністрації соціальної мережі:** Подати скаргу з вимогою видалити недостовірну інформацію та заблокувати акаунт порушника.
3. **Судовий захист:** У разі відмови можна подати позов до суду про захист честі, гідності та ділової репутації, вимагаючи спростування недостовірної інформації та відшкодування моральної шкоди.
4. **Залучення адвоката:** Звернутися до фахівця з питань захисту ділової репутації для отримання професійної правової допомоги.

Кейс 2: Публікація статті з недостовірною інформацією в ЗМІ про підприємство

Ситуація: У друкованому ЗМІ опубліковано статтю, яка містить недостовірну інформацію про підприємство, що завдало йому шкоди.

Питання до обговорення:

1. Які правові механізми захисту ділової репутації передбачені для юридичної особи у разі поширення недостовірної інформації у ЗМІ?
2. Яка інформація вважається недостовірною відповідно до чинного законодавства України, і як доводиться її недостовірність?

3. Який порядок подання позову про спростування недостовірної інформації та відшкодування шкоди?
4. Які обов'язки несе засіб масової інформації щодо перевірки достовірності опублікованих відомостей?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Конституція України (ст. 32, 34)
2. Цивільний кодекс України (ст. 23, 277, 280, 297, 299)
3. Закон України «Про інформацію» (ст. 27)
4. Закон України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» (ст. 11-1, 17)
5. Кримінальний кодекс України (за наявності ознак злочину) (ст. 161, 182)

Поміркуйте над рекомендаціями щодо дій підприємства:

1. **Звернення до редакції ЗМІ:** Направити офіційний лист з вимогою спростувати недостовірну інформацію у тому ж засобі масової інформації.
2. **Підготовка доказової бази:** Зібрати всі матеріали, що підтверджують недостовірність опублікованої інформації та завдану шкоду.
3. **Звернення до суду:** У разі відмови ЗМІ спростувати інформацію, подати позов до суду про захист ділової репутації, спростування недостовірної інформації та відшкодування завданої шкоди.
4. **Залучення юридичної допомоги:** Звернутися до фахівця з медіа-права для кваліфікованого супроводу справи.

Кейс 3: Поширення конфіденційної інформації без згоди особи

Ситуація: Журналіст опублікував статтю, в якій розкрив конфіденційну інформацію про особу без її згоди.

Питання до кейсу:

1. Яка інформація вважається конфіденційною відповідно до чинного законодавства України, та які правові наслідки має її розголошення без згоди особи?

2. Які обмеження встановлено для журналістської діяльності щодо поширення персональних або чутливих даних?
3. Чи є обов'язковою згода особи на оприлюднення конфіденційної інформації, якщо вона стала фігурантом публічного матеріалу?
4. Які форми юридичної відповідальності можуть наставати для журналіста чи редакції за розголошення конфіденційної інформації?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Конституції України (Ст. 32)
2. Закону України «Про інформацію» (ст. 11, 21)
3. Закон України «Про захист персональних даних» (ст. 14)
4. Кримінального кодексу України (ст. 182)

Поміркуйте над рекомендаціями щодо дій особи:

1. **Звернення до редакції ЗМІ:** Направити офіційний лист з вимогою видалити або спростувати конфіденційну інформацію, опубліковану без згоди.
2. **Звернення до правоохоронних органів:** У разі наявності підстав, подати заяву про вчинення кримінального правопорушення за статтею 182 Кримінального кодексу України.
3. **Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини:** Подати скаргу про порушення права на приватність та захист персональних даних.
4. **Судовий захист:** Подати позов до суду про захист честі, гідності та ділової репутації, а також про відшкодування моральної шкоди.

Семінар 5

Правове регулювання рекламної діяльності в Україні

Мета семінару: ознайомити студентів з основами правового регулювання рекламної діяльності в Україні; розглянути ключові положення Закону України «Про рекламу»; дослідити механізми контролю та відповідальності за

порушення рекламного законодавства, а також сформувати практичні навички аналізу рекламних матеріалів на відповідність законодавству.

Питання для обговорення

1. Визначення ролі реклами в системі інформаційних правовідносин та її зв'язку з правом на інформацію.
2. Аналіз основних положень Закону України «Про рекламу», зокрема його структури та предмета правового регулювання.
3. Характеристика принципів рекламної діяльності з особливою увагою до принципу достовірності реклами.
4. Визначення загальних вимог до змісту реклами відповідно до чинного законодавства України.
5. Розгляд особливостей правового регулювання реклами на телебаченні, радіо, у друкованих ЗМІ та соціальних мережах, із залученням прикладів судової практики.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>
3. Про рекламу : Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/270/96-вр>
4. Про затвердження Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про рекламу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 693 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/693-2004-п>

5. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2849-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2849-20>
6. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 верес. 2005 р. № 2807-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>
7. Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами : постанова Кабінету Міністрів України від 29 груд. 2003 р. № 2067 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-2003-п>
8. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
10. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Україною 27 лют. 1991 р.) // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
11. Книш, І. П. Правове регулювання реклами (цивілістичний аспект) [Електронний ресурс] / І. П. Книш // Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2023. – Вип. 1(77). – С. 109–112. – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/37-1.pdf>
12. Козоріз, М. М. Проблеми правового регулювання рекламної діяльності в мережі Інтернет [Електронний ресурс] / М. М. Козоріз // Розвиток сучасної освіти і науки: досвід, проблеми, перспективи : тези доповідей. –

Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – С. 48–51. – Режим доступу:
<https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis07-19.html>

13. Краузе О., Піняк І., Зяйлик М. Нормативно-правове регулювання рекламної діяльності: охорона авторського права [Електронний ресурс] / О. Краузе // Галицький економічний вісник. – 2024. – № 3 (88) 2024. – С. 41–49. – Режим доступу:
https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46245/2/GEJ_2024v88n3_Krause_O-Legal_regulation_of_advertising_41-49.pdf
14. Реформування законодавства України у сфері реклами: коротко про головне [Електронний ресурс] // ЛІГА:ЗАКОН. – 2022. – 25 трав. – Режим доступу:
https://biz.ligazakon.net/analytics/220501_reformuvannya-zakonodavstva-ukrani-u-sfer-reklami-korotko-pro-golovne

Завдання до обговорення:

1. Визначити місце реклами в системі інформаційних правовідносин, зокрема її взаємозв'язок із правами на свободу вираження поглядів та доступ до інформації.
2. Проаналізувати основні положення Закону України «Про рекламу», звертаючи увагу на правовий статус учасників рекламного процесу, види реклами та сфери її поширення.
3. Охарактеризувати принципи рекламної діяльності, зокрема принципи законності, добросовісності, і достовірності, та пояснити значення принципу достовірності у правозастосовній практиці.
4. Розглянути загальні вимоги до змісту реклами, передбачені законодавством, включаючи обмеження щодо дискримінації, маніпуляцій, порушення суспільної моралі тощо.
5. Проаналізувати, як регламентується реклама на телебаченні, радіо, у друкованих ЗМІ та в соціальних мережах, з урахуванням норм чинного законодавства та судової практики.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996 № 270/96-ВР зі змінами.
2. Підготувати коротку аналітичну довідку (до 1 сторінки) на тему: «Заборонені види реклами в Україні: перелік та приклади».
3. Проаналізувати приклад рекламного повідомлення (на вибір: телевізійна реклама, друкована, банерна реклама в Інтернеті) та оцінити його відповідність до чинного законодавства.
4. Ознайомитися з судовою практикою щодо порушень рекламного законодавства (рішення КАС ВС або Антимонопольного комітету України).
5. Підготувати приклад реклами, яка, на вашу думку, порушує закон – і обґрунтувати, які саме норми порушено.

Практичне заняття 5

Правове регулювання рекламної діяльності в Україні

Мета заняття: сформувати у студентів практичні навички аналізу правових норм, що регулюють рекламну діяльність в Україні; навчити застосовувати положення законодавства у конкретних ситуаціях; розвинути вміння визначати відповідність реклами вимогам Закону України «Про рекламу» та суміжних нормативно-правових актів, а також оцінювати правові наслідки порушення встановлених правил.

Питання для обговорення

1. Проаналізувати зміст статей 7–10 Закону України «Про рекламу» щодо загальних вимог до реклами та визначити, які з них найчастіше порушуються на практиці.
2. Визначити, які обмеження існують щодо використання у рекламі образів дітей, та розглянути приклади порушень.
3. Розглянути приклади реклами лікарських засобів або алкоголю й оцінити їх відповідність вимогам законодавства.

4. Проаналізувати процедуру контролю та відповідальності за порушення законодавства про рекламу (органи, санкції, порядок оскарження).
5. Скласти власний приклад рекламного повідомлення (текст, слоган, афіша) та визначити, які статті Закону «Про рекламу» слід врахувати при його створенні.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>
3. Про рекламу : Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/270/96-вр>
4. Про затвердження Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про рекламу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 693 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/693-2004-п>
5. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2849-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2849-20>
6. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 верес. 2005 р. № 2807-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>
7. Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами : постанова Кабінету Міністрів України від 29 груд. 2003 р. № 2067 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-2003-п>

8. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
10. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Україною 27 лют. 1991 р.) // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
11. Книш, І. П. Правове регулювання реклами (цивілістичний аспект) [Електронний ресурс] / І. П. Книш // Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2023. – Вип. 1(77). – С. 109–112. – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/37-1.pdf>
12. Козоріз, М. М. Проблеми правового регулювання рекламної діяльності в мережі Інтернет [Електронний ресурс] / М. М. Козоріз // Розвиток сучасної освіти і науки: досвід, проблеми, перспективи : тези доповідей. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – С. 48–51. – Режим доступу: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis07-19.html>
13. Краузе О., Піняк І., Зяйлик М. Нормативно-правове регулювання рекламної діяльності: охорона авторського права [Електронний ресурс] / О. Krause // Галицький економічний вісник. – 2024. – № 3 (88) 2024. – С. 41–49. – Режим доступу: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46245/2/GEJ_2024v88n3_Krause_O-Legal_regulation_of_advertising_41-49.pdf
14. Реформування законодавства України у сфері реклами: коротко про головне [Електронний ресурс] // ЛІГА:ЗАКОН. – 2022. – 25 трав. – Режим доступу:

Практичні кейси та рекомендації

Кейс 1: Переривання трансляції офіційної події рекламою

Ситуація: Під час прямої трансляції виступу Президента України з нагоди Дня Незалежності на одному з національних телеканалів було здійснено вставку рекламного блоку зі спортивним харчуванням.

1. Які законодавчі обмеження існують щодо розміщення реклами під час трансляції офіційних заходів?
2. Чи вважається порушенням переривання прямої трансляції публічного звернення Президента?
3. Які повноваження має Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення у випадку порушення рекламного законодавства?
4. Яка відповідальність передбачена за порушення правил трансляції офіційних повідомлень?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Закон України «Про рекламу» (ст. 13, 15, 27)
2. Конституція України (ст. 106)

Кейс 2: Соціальна реклама зі згадкою комерційного бренду

Ситуація: Компанія «Здорова Нація» розмістила соціальну рекламу на білбордах із закликом до вакцинації, але в нижньому кутку була вказана назва фармацевтичного бренду-виробника вакцини.

1. Яке визначення соціальної реклами закріплене у чинному законодавстві України?
2. Чи допускається згадка комерційного бренду в матеріалах соціальної реклами?
3. Які вимоги до маркування та ідентифікації реклами встановлені законом?
4. Яка відповідальність передбачена за порушення ознак соціальної реклами?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Закон України «Про рекламу» (ст. 1, 8, 12, 27)
2. Закон України «Про захист прав споживачів» (ст. 15, 19)
3. Конституція України (ст. 42)

Кейс 3: Незаконне розміщення зовнішньої реклами

Ситуація: У центрі міста без погодження з місцевими органами влади було розміщено LED-екран, на якому транслюється реклама розпродажу техніки. Екран світиться цілодобово та відволікає водіїв.

1. Які дозвільні процедури встановлено для розміщення зовнішньої реклами в населених пунктах?
2. Хто є уповноваженим органом контролю за законністю розміщення зовнішньої реклами?
3. Які вимоги існують щодо безпеки дорожнього руху при встановленні зовнішньої реклами?
4. Яка відповідальність передбачена за розміщення реклами без дозволу або з порушенням правил?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Закон України «Про рекламу» (ст. 16, 8, 27)
2. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» (ст. 21, 24, 28,)
3. Постанова КМУ «Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами» від 29.12.2003 № 2067 (пункти 3, 5, 16, 21)
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (ст. 140, 152)

Кейс 4: Використання дитини у рекламі солодоців

Ситуація: У телевізійній рекламі шоколадного батончика знялася дитина віком 5 років. У роликун вона самостійно розігріває плитун, готує страву з батончиком і вживає вислів: «Мама каже – тільки він і нічого більше!»

1. Які законодавчі обмеження існують щодо участі дітей у рекламі в Україні?
2. Чи є порушенням безпеки участь дитини в сценах із самостійним користуванням плитою?

3. Які правила регулюють вік дитини в рекламному контенті, особливо щодо харчових продуктів?
4. Яка відповідальність передбачена за порушення законодавства щодо реклами за участю дітей?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Закон України «Про охорону дитинства» (ст. 10)
- Закон України «Про рекламу» (ст. 8, 20, 27)
- Конвенція про права дитини (ратифікована Україною) (ст. 32)

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996 № 270/96-ВР зі змінами.
2. Підготувати коротку аналітичну довідку (до 1 сторінки) на тему: «Заборонені види реклами в Україні: перелік та приклади».
3. Проаналізувати приклад рекламного повідомлення (на вибір: телевізійна реклама, друкована, банерна реклама в Інтернеті) та оцінити його відповідність до чинного законодавства.
4. Ознайомитися з судовою практикою щодо порушень рекламного законодавства (рішення КАС ВС або Антимонопольного комітету України).
5. Підготувати приклад реклами, яка, на вашу думку, порушує закон – і обґрунтувати, які саме норми порушено.

Навчальне електронне видання

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІАІНДУСТРІЇ

Методичні рекомендації

до семінарських занять та самостійної роботи

для здобувачів I курсу магістратури

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
освітньо-професійна програма «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Укладач:

Каріна Попова-Коряк

Видається в авторській редакції

Підписано до видання 28.04.2025 р. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. __. Обл.-вид. арк. __.

Адреса редакції і видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.